

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TÜRK KÜLTÜRÜ

AYLIK DERGİSİ

278

SAYI 278

MİL XXIV

HAZİRAN 1986

ATATÜRK'LE SAMSUN'A ÇIKANLAR'DAN :
ÜSTEĞMEN ABDULLAH (KUNT)
(1888 - 1961)

Dr. Fethi TEVETOĞLU

(Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar), Atatürk ve çevresini, Millî Mücadele Târihi'mizin bir şerefli kahraman kadrosunu Türk gençliğine ve gelecek nesillere tanıtmak amacıyla yazılmış ve 1971 Şubatında Ankara'da yayımlanmış bir kitabımızın adıdır.

Anadolu'da Millî Mücadele Hareketi'ni başlatacak Mustafa Kemâl Paşa, Pâdişah Vahîdeddin'in 30 Nisan 1919 târihli irâdesiyle onaylanan (9'uncu Ordu Kitaâtı Müfettişliği) görevine atanma emrini alınca; kendisiyle Samsun'a gelecek karargâh kadrosunu şu 18 kişiden oluşturmuşdu:

- 1 — Kurmay Albay Re'fet Bey (BELE)
- 2 — Kurmay Albay Kâzım Bey (DİRİK)
- 3 — Dr. Albay İbrâhim Tâli Bey (ÖNGÖREN)
- 4 — Kurmay Yarbay Mehmed Ârif Bey (AYICI)
- 5 — Kurmay Binbaşı Hüsrev Bey (GEREDE)
- 6 — Topçu Binbaşı Kemâl Bey (DOĞAN)
- 7 — Dr. Binbaşı Refik Bey (SAYDAM)
- 8 — Yüzbaşı Cevad Abbas (GÜRER)
- 9 — Yüzbaşı Mümtaz (TÜNAY)
- 10 — Yüzbaşı İsmail Hakkı (EDE)
- 11 — Yüzbaşı Ali Şevket (ÖNDERSEV)
- 12 — Yüzbaşı Mustafa Vasfi (SÜSOY)
- 13 — Üsteğmen Hayâti
- 14 — Üsteğmen Ârif Hikmet (GERÇEKÇİ)
- 15 — Üsteğmen Abdullah (KUNT)
- 16 — Teğmen Muzaffer (KILIÇ)
- 17 — Birinci Sınıf Kâtib Fâik (AYBARS)
- 18 — Dördüncü Sınıf Kâtib Memduh (ATASEV)

Mustafa Kemâl Paşa (ATATÜRK) ile sayıları 19 olan bu Kahramanlar Kadrosu'ndan ilk kez bahseden eser, bu kadro mensublarından Kurmay Yarbay Mehmed Ârif Bey'in, hepsinin hayatta oldukları 1924 yılında (*Anadolu İnkılâbı - Mücâdelât-ı Milliye Hâtrâtı - 1335 (1919) - 1339 (1923)*) adıyla yayımlanan kitabıdır.

Bu Kahramanlar Kadrosu'nu tanıtmak üzere ilk kez kaleme alınan yazı ise, 1969 yılında, *Cumhuriyet Gazetesi*'nin 19 Mayıs ilâvesinde yer alan, sayın İsmail Arar'ın (*Atatürk'le Beraber Samsun'a Çıkanlar*) başlıklı makalesidir.

Bu 18 Millî Mücâdele Kahramânı'ndan 12'si hakkında kısa bilgiler veren Arar, yazısının sonunda : "Dokuzuncu Ordu Karargâhı'na mensub Kurmay Mülhakları Yüzbaşı Mümtaz ile Yüzbaşı İsmail Hakkı, İâşe Subayı Üsteğmen Abdullah ve Dördüncü Sınıf Kâtib Memduh haklarında ise hiçbir bilgi elde etmek mümkün olmamıştır" demektedir.

İki yıl, geceli-gündüzlü çalışma ve çabamız sonucu bu kahramanların hayat hikâyeleri üzerinde yaptığımız araştırma ile yukarıda adı geçenlerden yalnız (Üsteğmen Abdullah) hâric, diğer 17'sini tanıtan 300 sahifelik bir eseri ortaya koyduk.

17 Kahraman hakkındaki bu araştırmamız kitab hâline gelmeden, (*Türk Kültürü*) dergisinde herbirinin hayat hikâyesi ayrı makaleler hâlinde yayımlanmışlardı.¹

O târihte, hakkında bizim de hiçbir bilgi elde edemediğimiz (Üsteğmen Abdullah)'ın hayat hikâyesini onbeş yıl sonra bugün, yine (*Türk Kültürü*)'nde sunmakla büyük sevinç ve mutluluk duyuyoruz.

**

Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar kitabım yayımlandıktan iki yıl sonra, parlâmentodan ayrılmış; 1973-1985 yıllarını Almanya'da ve Saudî Arabistan'da vazife görerek yurd dışında geçirmişdim.

Yurda döndükden sonra toplamaya ve okuyup incelemeğe başladığım Millî Mücâdele ve Atatürk'le ilgili kitap ve araştırmalardan birinde, Atatürk'le Samsun'a çıkanlardan (Üsteğmen Abdullah) hakkında büyük bir ip-ucu bilgiye rastladım.

(1) Bk. *Türk Kültürü*, (1969-1971), Sayı : 82-88, 91, 93, 97 ve 99.

Atatürk'ün çevresinde bulunmuş ve çalışmış sayın Nâşid Hakkı Uluğ'un, **Milliyet Yayınları - Târih Dizisi**'nde yer alan (**Siyâsî Yönleriyle Kurtuluş Savaşı**) adlı eserinde, "Mustafa Kemâl Paşa ile Anadolu'ya gelenler" listesinde (Üsteğmen Abdullah) için şu açıklama vardır: İâşe Subayı Üsteğmen Abdullah (Sonra, Devlet Demiryolları Müfettişi).²

Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü'nün son derece takdire değer düzenli arşivinde 2615 Numara ile (Haydarpaşa İşletme Müfettişi Abdullah Bey) diye kayıtlı, **Abdullah Kunt**'un şahsî dosyasından sağladığımız bilgiler aşağıdadır :

Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar arasında (İâşe Subayı Üsteğmen Abdullah) diye adı geçen **Abdullah Kunt**, 1304 (1888) yılında Debre'de doğmuştur. Babası, askerî kaymakamlıktan (Piyâde Yarbay) emekli Mustafa Bey, annesi Zehra Hanım'dır.

Dosyasında kendi el-yazısı ile bulunan hâl tercümesi'nde şu bilgiler verilmektedir :

Selânik Askerî Rüşdiyesi ile Kuleli İ'dâfisi'nden sonra yüksek eğitimini de Harbokulu'nda tamamlayan **Mustafa Oğlu Abdullah Debre**, 323-47 Sicil Numarası ile (1907) yılında Piyâde Teğmen rütbesiyle subay çıkmış ve Hat Muhâfazası'na atanmıştır.

Daha sonra Askerî Komiserlik Kuruluşu'nda ilk Hat Komiseri olan **Behiç Bey**'in muavinliğinde ve Doğu Hat Askerî Komiserliği'nde bulunan Üsteğmen Abdullah, bir süre de Bağdad Hattı Komiserliği'nde görev yapmıştır.

1919 yılı Mayısında (9'uncu Ordu Kıtaâtı Müfettişliği) için güvenilir subaylardan oluşturulan karargâhda "İâşe subaylığı"na getirilen Üsteğmen Abdullah, üç yılı aşkın bir süre, dâvâya sâdık dürüst bir subay olarak vazife vermiştir.

Yüzbaşılığa yükselen Abdullah, 9 Mart 1338 (1922) târihinde kendi isteği ile yeniden Devlet Demiryolları kadrosunda görev almış ve 1 Kasım 1339 (1923)'da Devlet Demiryolları Başmüfettişliği'ne getirilmiştir. Tam 25 yıl, Devlet Demiryolları kadrosunda çeşitli hizmetler gören Abdullah Kunt, Sirkeci İşletme Müdürü iken, 13 Temmuz 1948 târihinde 60 yaşını doldurarak, yaş haddinden emekliye ayrılmıştır.

(2) Nâşid H. Uluğ : Siyâsî Yönleriyle Kurtuluş Savaşı, İstanbul 1973, s. 64.

1961 yılı sonunda vefat eden Abdullah Kunt'un, İstanbul - Erenköy Nâhiyesi Nüfus Me'murluğu'ndaki kütüğünden (Suâdiye, Hâne Numarası: 369, Cild: 32/80, Sahife: 937/123 Yerli) ve Devlet Demiryolları Genelmüdürlüğü ile Emekli Sandığı arasındaki yazışmalardan hiç evlenmediği; Mehmed Ali Kunt adlı bir kardeşi ile, Fahriye adlı bir hemşiresinin hayatta oldukları (1962) anlaşılmaktadır.

**

Rahmetli **Abdullah Kunt** hakkındaki bu bilginin ve fotoğrafının sağlanmasıyla, Millî Mücadele târihimizde bugüne dek karanlık kalmış bir noktanın aydınlatılmasına yardımları dokunan Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü Personel Müdürü Sayın Ahmed GÜLLEROĞLU ile arşiv dâiresinden sayın Erdal ÇILGI, Birgül ŞİMŞEK ve Deryâ DEMİRÇEKEN ve diğer görevlilere şükran borçluyum.